

Մ Ա Յ Ր Ա Թ Ո Ռ Ո Ւ Մ

ՀՈՒԼԻՍԻ 2-ին, ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ, Հոգևոր Ճեմարանի վերատեսուչ գերաշնորհ Տ. Հայկազուն եպիսկոպոս արձակուրդով մեկնեց Ռոստով, իր հարազատների մոտ: Սրբազանը հովվական այցելություն տվեց միաժամանակ Ռոստով քաղաքի հայ հավատացյալներին և շրջակա հայ գյուղերին: Սրբազանը Մայր Աթոռ վերադարձավ ամսի 20-ին:

ՀՈՒԼԻՍԻ 3-ին, ՈՒՐԱԹ, Հոգևոր Ճեմարանի Գլխարանի հինգ ուսանողները մեկնեցին Սուխումի քաղաքը, ավարտական քննություններից հետո 15 օրով հանգստանալու: Նրանք վերադարձան հուլիսի 18-ին և լծվեցին իրենց ավարտաճառերի պատրաստման աշխատանքներին:

ՀՈՒԼԻՍԻ 5-ին, ԿԻՐԱԿԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ, «Պայծառակերպություն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»: Օրվա մեծ տոնի առթիվ պատարագեց և քարոզեց Վեհափառ Հայրապետը: Սուրբ պատարագին ներկա էին հավատացյալների մի մեծ բազմություն և սփյուռքահայ ուխտավորների մի խումբ: Վեհափառ Հայրապետը իր քարոզի մեջ նախ նկարագրեց պայծառակերպության ավետարանական դեպքը, ապա ծանրացավ մարդու և ազգերի պայծառակերպության զաղափարի վրա, շեշտելով այն միտքը, որ «Ժողովուրդներն ալ ունին իրենց պայծառակերպությունը, երբ անոնք, թոթափելով հին կապանքները, կրթարձրանան դեպի ոգեկան նոր կատարներ: Մենք մեր պատմության ընթացքին բազմաթիվ այսպիսի պայծառակերպություններ ենք ունեցել: Ազոնցմե վերջինն է առաջին համաշխարհային պատերազմին հետո մեր վերածնած Մայր Հայրենիքը, որ 40 տարվան համեմատաբար շատ կարճ միջոցին պայծառակերպված է անպատմելի շա-

փով: Անոր շոշափելի մեկ ապացույցն է մեր երջանիկ առօրյան»:

Հավարտ սուրբ պատարագի, Վեհափառ Հայրապետը օրհնեց խոտներամ հավաքված հավատացյալներին և ապա առաջնորդվեց Վեհարան, ուր օրհնեց Ազգն ու եկեղեցին, ժողովուրդն ու Հայրենիքը: Վերջում Վեհափառ Հայրապետը ընդունեց սփյուռքահայ ուխտավորներին և հայրական ջերմ զրույց ունեցավ նրանց հետ Սփյուռքի ազգային-եկեղեցական կյանքի շուրջ:

ՀՈՒԼԻՍԻ 6-ին, ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, «Յիշատակ մեռելոց»: Պատարագեց հոգեշնորհ Տ. Մաշտոց արեղա Թաշիրյանը: Պատարագից հետո կատարվեց հոգեհանգիստ «վասն համօրէն ննջեցելոց Ազգիս Հայոց»:

ՀՈՒԼԻՍԻ 12-ին, ԿԻՐԱԿԻ, Մայր Տաճարում պատարագեց Ախալցխայի հայոց հոգևոր հովիվ արժանապատիվ Տ. Հովհաննես քահանա Դանիելյանը և քարոզեց «Դա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դժալուր» բնաբանով: Արժանապատիվ Տեառն հայրը խոսեց Քրիստոսի պայծառակերպության ազդեցությամբ հայ ժողովուրդի էլ հոգեպես և իմացապես պայծառակերպված լինելու մասին՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքի միջոցով:

Հավարտ սուրբ պատարագի հոգեհանգիստ կատարվեց ֆրանսահայ ուխտավորների ննջեցյալների հոգիների փրկության համար:

ՀՈՒԼԻՍԻ 15-ին, ՉՈՐՆԵՇԱՐԹԻ, Մայր Աթոռ ժամանեցին Վրաստանի հայոց թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Կոմիտաս եպիսկոպոս Տեառն-Ստեփանյանը և Աղբրեջանի հայոց թեմի առաջնորդ հոգեշնորհ Տ. Տիրայր

վարդապետ Մարտիրոսյանը թեմական գործերով և մեկնեցին ամսի 22-ին:

ՀՈՒԼԻՍԻ 19-ին, ԿԻՐԱԿԻ, Մայր Տաճարում պատարագեց Աղբյուրի առաջնորդ հոգեւորդ Տ. Տիրայր վարդապետ Մարտիրոսյանը և քարոզեց հոգեւորդ Տ. Մաշտոց աբեղա Թաշիրյանը, բնաբան ունենալով «Արդ, զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի՛ մեկնեցէ»: Հոգեւորդ քարոզիչը բացատրեց ընտանեկան կյանքի մաքրության անհրաժեշտութիւնը և Ս. Պատկի խորհրդի անլուծանելիութիւնը՝ իբրև խարիսխ և գրավական ընտանեկան կյանքի բնականոն աճման, սիրո ու համերաշխութիւն: «Ընտանեկան կյանքի մաքրութիւնն ու ամրութիւնը, — ասաց հոգեւորդ քարոզիչը, — Ազգի մաքրութիւնն ու կենսունակութիւնն է, նրա տեղականութիւնն հուսալի հենարանը: Ահա թե ինչու ամեն հայ ընտանիք պետք է լինի զարդարված հոգեկան և քարոյական առաքինութիւններով, որովհետև անբարոյութիւնը արմատն է բոլոր տեսակի շարիքների և թուլի, կազմալուծ ընտանիքներից բաղկացած ժողովուրդն էլ կլինի անկայուն և վաղ կամ ուշ մահվան դատապարտված»:

ՀՈՒԼԻՍԻ 26-ին, ԿԻՐԱԿԻ, պատարագեց հոգեւորդ Տ. Հուսիկ աբեղա Սանթրոյանը և քարոզեց գերաշնորհ Տ. Հայկազուն եպիսկոպոս Արարատյանը, բնաբան ունենալով «Որ ուտէ ի հացէ՝ յայսմանէ կեցցէ յաւիտեան»: Սրբազան քարոզիչը խոսեց Հիսուսի՝ բազմութիւնները կերակրելու հրաշքի մասին, շնչտելով, որ Հիսուս նրանց կերակրելիս միշտ զգացնում էր մարմնավոր հացի ժամանակավոր սնունդ լինելու հանգամանքը մարմնի պաշտպանութեան համար, և է՛լ ավելի շնչում էր այն միտքը, որ մարդիկ պետք է ապահովին իրենց հոգեւոր և անկորնչիլ հացով:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2-ին, ԿԻՐԱԿԻ, պատարագեց Տ. Մկրտիչ քահանա Մկրտչյանը և քարոզեց Տ. Հարութիւն աբեղա Մատենայանը, բնաբան ունենալով «Զարմանալի է ինձ սէր քո քան զերգս երաժշտականաց զձայնս ողբոց քոց հնչմունս, ով երանելիդ տէր Վահան, Գողթնեաց իշխեցող» շարականի բառերը: Հոգեւորդ հայր սուրբը նկարագրեց Վահան Գողթնացու կյանքն ու հուզիչ նահատակութիւնը, մասնավորապես ծանրանալով հայ ժողովրդի

հավատի վրա, որպես խարիսխը մեր ժողովրդի փրկութեան և բոլոր դժվարութիւնները հաղթահարելու վճռականութիւն:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 9-ին, ԿԻՐԱԿԻ, «բարեկենդան Ս. Աստուածածնի պահոց»: Մայր Տաճարում պատարագեց արժանապատիվ Տ. Հակոբ քահանա Հակոբյանը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 15-ին, ՇԱՐԱԹ, Ս. Աստվածածնի Վերափոխման տոնի առթիւ, Լենինական մեկնեց գերաշնորհ Տ. Հայկազուն սրբազան՝ պատարագելու և քարոզելու: Սրբազանը Մայր Աթոռ վերադարձավ երկուշաբթի օրը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 16-ին, ԿԻՐԱԿԻ, «Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի»: Ավանդական հանդիսութեամբ և ի ներկայութեան ծովածովային հայ հավատացյալ բազմութեան, Մայր Տաճարում սուրբ պատարագ մատուցեց և խաղողորհնեք կատարեց լուսարարապետ գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը: Սուրբ պատարագին ներկա էր ամերիկահայ և ֆրանսահայ ուխտավորների մի մեծ խումբ:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 17-ին, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, «յիշատակ մեռելոց»: Պատարագեց հոգեւորդ Տ. Մաշտոց աբեղա Թաշիրյանը: Պատարագից հետո կատարվեց հոգեհանգիստ Վասն համօրէն ննջեցեցոց:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 23-ին, ԿԻՐԱԿԻ, Իջման Ս. Սուրբ վրա պատարագեց արժանապատիվ Տ. Հակոբ քահանա Հակոբյանը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 25-ին ԵՐԵՎԱՆԻ, Կիսլավոդսկում մոտ մեկ ամիս հանգստանալուց հետո Մայր Աթոռ վերադարձավ Վահագն Հայրապետի, Երևանի օդանավակայանում Վահագն Հայրապետին դիմավորեցին Մայր Աթոռի միաբանութիւնը, պաշտոնեւորները, Հոգեւոր Ծննդարանի դասախոսական կազմը և Երևանի քահանայական դասը:

Վահագն Հայրապետին ընկերակցում էր հոգեւորդ Տ. Նիշի վարդապետ Սարգսյանը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 30-ին, ԿԻՐԱԿԻ, «սոն գիւտի գոտույ Ս. Աստուածածնին»: Մայր Տաճարում պատարագեց արժանապատիվ Տ. Հովհաննես քահանա Մարությանը և քարոզեց՝ «Վարդապետ, ոչինչ է քեզ փոյթ, զի կորնչիմք աւասիկ: Եւ զարթուցեալ սաստեաց հողմոյն... Եւ եղև խաղաղութիւն» բնաբանով (Մարկ. Դ 39) բնաբանով:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ին, ԵՐԵՎԱՆԻ, Գերագույն Հոգեւոր Խորհրդի նիստում արձանագրվեցին Հայրիկ և Մեսրոպ վարդապետների 3 հուլիս 1959 թվակիր գրութիւնները, որոնցով նրանք ընդմիջում հրաժարվում են իրենց

Ա Յ Յ Ե Լ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

ՀՈՒԼԻՍԻ 2-ին, ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ, սիրիահայ և ամերիկահայ մի խումբ տուրիստներ այցելեցին Մայր Աթոռ և նրա մոտակա սրբավայրերն ու տեսարժան վայրերը: Եկեղեցահանգիստական թանգարանում նրանց առաջնորդեց և անհրաժեշտ բացատրութիւններ տվեց թանգարանի վարիչ հոգեշնորհ Տ. Հուսիկ արեղա Սանթրոյանը: Ուխտավորները մեծ հետաքրքրութեամբ լսեցին տրված բացատրութիւնները Մայր Տաճարում վերջերս կատարված և դեռևս շարունակվող վերանորոգումների և պեղումների մասին: Ապա ուխտավորները արժանացան Վեհափառ Հայրապետի ընդունելութեան և օրհնութեան: Նրանք Մայր Աթոռից բաժանվեցին լավագույն տպավորութիւններով:

ՀՈՒԼԻՍԻ 9-ին, ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ, Մայր Տաճար այցելեց անգլիահայ լուսանկարչուհի Իդա Քարը (Քարամյան): Նա եղավ եկեղեցահանգիստական թանգարանում, ուր դիտեց հայկական զարդարվեստի և մանրանկարչության գողտրիկ նմուշները, հետո կատարեց տարբեր դիրքերից Մայր Տաճարի մի քանի լուսանկարումներ, որոնք արվեստագիտուհին նպատակ ունի օգտագործել իր հետագա ցուցահանդեսներում:

ՀՈՒԼԻՍԻ 10-ին, ՈՒՐԱՐԱԹ, էջմիածին այցելեց Կորեական ժողովրդա-դեմոկրատական ռեսպուբլիկայի Դեմոկրատական երիտասարդական միութեան պատվիրակութիւնը: Պատվիրակութեան ղեկավարն էր Կորեայի դեմոկրատական երիտասարդության կենտրոնի նախագահության տեղակալ Կիմ Բոն Ուն: Հյուրերը եղան Մայր Տաճարում և նրա մոտակա մյուս սրբավայրերում: Ամենու-

պաշտօններից և հոգեւոր ասպարեզից: Գերագույն Հոգեւոր Խորհուրդը միաձայնութեամբ որոշեց խնդրել Վեհափառ Կաթողիկոսին՝ նրանց հայտարարել կարգազուրկ և դասել աշխարհականների շարքում՝ Հենրիկ Ավետիսեան և Փայլակ Անթարյան իրենց նախկին անուններով:

Վեհափառ Հայրապետը 1959 թվականի սեպտեմբերի 8 թվակիր վճռով հաստատեց Գերագույն Հոգեւոր Խորհրդի սեպտեմբերի 1-ի որոշումը և Հայրիկ ու Մեսրոպ վարդապետներին հայտարարեց կարգազուրկ՝ համաձայն Հայաստանյայց Ս. Եկեղեցու կանոնների:

րեք նրանք խորապես տպավորվեցին հայկական ճարտարապետութեան հնօրյա հուշարձաններից, որոնց բազմաթիվ լուսանկարումները կատարեցին այլևայլ գիրքերից: Հյուրերը խոր հիացմունքով դիտեցին նաև եկեղեցահանգիստական թանգարանում ցուցադրված իրերը, հատկապես ձեռագրերը, ոսկերչութեան և ասեղնագործութեան վերաբերյալ առարկաները, որոնք ունեն ոչ միայն պատկառելի հնութիւն, այլև հայկական նուրբ արվեստի բոլոր առանձնահատկութիւնները:

ՀՈՒԼԻՍԻ 11-ին, ՇԱՐԱԹ, Մայր Աթոռ այցելեց Ֆրանսահայ տուրիստների մի խումբ: Նրանք եղան նաև Մայր Տաճարում, ապա եկեղեցահանգիստական թանգարանում և մյուս սրբավայրերում: Վեհափառ Հայրապետը բարեհաճեց ընդունել ուխտավորներին և զրուցել նրանց հետ: Ուխտավոր տուրիստները Մայր Աթոռից մեկնեցին հոգեպես մխիթարված:

ՀՈՒԼԻՍԻ 14-ին, ԵՐԵՎԱՆԻ, Մայր Աթոռ այցելեց չեխոսլովակյան երկաթուղայինների պատվիրակութիւնը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 3-ին, ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, Մայր Աթոռ այցելեցին Հայաստանում որպես հյուր գտնվող ԱՄՆ-ի էներգետիկների պատվիրակութեան անդամները: Պատվիրակութեան կազմումն էին «Դիտրոյտ էդիսոն կոմպանի» ընկերության դիրեկտոր և վիցե-պրեզիդենտ Վոլտեր Սիսլերը, «Սաուզերն Կալիֆոռնիա էդիսոն կոմպանի» ընկերու-

թյան դիրեկտոր և վիցե-պրեզիդենտ Զեյմս Դավենպորտը, «Էդիսոն էլեկտրիկ ինստիտուտ»-ի դիրեկտոր և վիցե-պրեզիդենտ Էդվին Բենարդը, «Օկլահոմա էլեկտրիկ կոմպանի» ընկերության պրեզիդենտ Դոնալդ Կենեդին, «Կոնսոլիդեյտեդ Էդիսոն կոմպանի օֆ Նյու-Յորք» ընկերության պրեզիդենտ Զարլզ Իբլը:

Հարգարժան հյուրերը եղան Մայր Տաճարում, եկեղեցաճանապարհական թանգարանում և ծանոթացան Մայր Տաճարում նորերս կատարված և դեռևս շարունակվող վերանորոգումներին, կատարված պեղումների արդյունքներին:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 4-ին, ԵՐԿՔՇԱԲԹԻ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին ժամանեցին Ֆրանսիայից Մայր Հայրենիք այցելող մի խումբ հայ տուրիստներ: Տուրիստները Մայր Տաճարում իրենց ուխտը կատարելուց հետո առաջնորդվեցին Վեհարան, ուր, ի բացակայության Վեհափառ Հայրապետի, նրանց ընդունեց Մայր Տաճարի լուսարարապետ գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոսը: Ընդունելության ներկա էր նաև Հոգևոր ճեմարանի վերատեսուչ գերաշնորհ Տ. Հայկազուն եպիսկոպոսը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 8-ին, ՇԱԲԱԹ, Մայր Աթոռ այցելեց ֆրանսահայ տուրիստներ Երկրորդ խումբը: Տուրիստները եղան Մայր Տաճարում, եկեղեցաճանապարհական թանգարանում, Հոգևոր ճեմարանում և զրույց ունեցան Մայր Աթոռի երիտասարդ միաբանների հետ: Հյուրերը եղան նաև Ս. Հռիփսիմի վանքում: Ուխտավորները Էջմիածնից տարան խոր և անջնջելի տպավորություններ:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 10-ին, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեցին Երիտասարդության և ուսանողության Վիեննայի Համաշխարհային 7-րդ ֆեստիվալի մի խումբ մասնակիցներ: Խմբի կազմումն էին Բոլիվիայի, Պերուի, Սալվադորի, Վենեսուելայի և Լիբանանի երիտասարդ ներկայացուցիչները: Նրանք ներկա գտնվեցին Մայր Տաճարում երեկոյան ժամերգության, ծանոթացան Մայր Տաճարի ճարտարապետական կառուցվածքին և քաղցին արժեքավոր տեղի-

կություններ ընդհանրապես հայ ճարտարապետության մասին:

Նույն օրը Մայր Աթոռ այցելեց նաև Ֆրանսիայի ինժեներ-հիդրավիկների պատվիրակությունը, որը պատասխան այցով գտնվում էր Սովետական Միությունում: Պատվիրակության ղեկավարն էր «Էլեկտրիսիտե դը Ֆրանս» գիտահետազոտական դեպարտամենտի գլխավոր տեսուչ, Ֆրանսիայի հաղորդակցության ճանապարհների ազգային ինստիտուտի հիդրավիկայի պրոֆեսոր Պոլ Շապուտին:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 13-ին, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեց պարակվայցի գրող Ռոմերո Էվիոն իր տիկնոջ բրազիլական գրող Դիադ դե Մորաես Մարիա Անտոնիետայի հետ: Հյուրերը եղան Մայր Տաճարում, եկեղեցաճանապարհական թանգարանում, ծանոթացան միաբանական կյանքին, նոր կատարվող շինարարությանը:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 14-ին, ՈՒՐԱԹ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեց Զխոստովակա-Սովետական բարեկամության միության տեղական բաժանմունքների և ակտիվիստների պատվիրակությունը, օգոստոսի 17-ին, երկուշաբթի՝ Լիտվական ՍՍՌ մայրաքաղաք Վառնասի կուլտուր-լուսավորության հիմնարկների մի խումբ աշխատողներ:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20-ին, ՀԽՆԳՇԱԲԹԻ, Մայր Աթոռ այցելեցին Միացյալ Արաբական Ռեսպուբլիկայի Սիրիական շրջանի Հալեպ քաղաքի «Ահալ-Իստիկլալ» մարզական միության ֆուտբոլիստները, կազմված հայ և արաբ սպորտսմեններից: Նրանց ընկերակցում էին Երևանի «Սպարտակ» թիմի ֆուտբոլիստները: Հյուրերին Մայր Տաճարի դռան մոտ ընդունեցին Մայր Աթոռի երիտասարդ միաբանները և նրանց ուղեկցեցին Մայր Տաճար և եկեղեցա-ճանապարհական թանգարան: Հյուրերը եղան Հոգևոր ճեմարանում, ծանոթացան գրադարանի կազմակերպության և գործունեության: Վերջում ի պատիվ հյուրերի կազմակերպվեց ընդունելություն Վեհարանի դահլիճում: Հյուրերը, իրենց խորունկ գոհունակությունն ու շնոր-

հակալուծությունը հայտնելով, անջնջելի տպավորություններով վերադարձան Երևան:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 21-ին, ՈՒՐԲԱԹ, Մայր Աթոռ լուսինները ֆրանսահայ մի խումբ տուրիստներ, որոնք իրենց բարեպաշտական և հայրենասիրական այցելությունները կատարեցին պատմական հուշարձաններին, ծանոթացան միարանության և Հոգևոր Ճեմարանի առօրյային և Մայր Աթոռից բաժանվեցին անմոռանալի հուշերով:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 23-ին, ԿԻՐԱԿԻ, Մայր Աթոռ լուսինները Ավստրիայի բանվորական սպորտային միության պատվիրակությունը, որի կազմումն էին Բրուկ, Զիգենդորֆ և Օրտման քաղաքների 16 ուժեղագույն ֆուտբոլիստներ: Պատվիրակության ղեկավարն էր Ավստրիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի անդամ Կարլ Շտարկը: Հյուրերը դիտեցին Մայր Տաճարը, եկեղեցահանգիտական թանգարանը և Մայր Աթոռի ու Էջմիածին քաղաքի այլ տեսարժան վայրերը:

